

AN STÍL IDIRNÁISIÚNTA

Tháinig stíl Ghotach faoi leith chun cinn ag deireadh an 14ú haois agus i dtosach an 15ú haois. Leathnaigh an stíl sin ar fud iarthar na hEorpa agus ar an mbonn sin tugadh an Stíl Idirnáisiúnta uirthi.

Thaistil ealaíontóirí na linne sin ó thír go tír agus, dá réir sin, thosaigh tuairimí nua ag scaipeadh timpeall freisin. Thug na healaíontóirí leo saothair ealaíne a bhí beag go leor le hiompar go furasta – saothair mar lámhscríbhinní dathmhaisithe – agus thaistil siad go forleathan timpeall na mór-roinne. Shantaigh na teaghlaigh ríoga agus na móruaisle trí chéile an stíl nua álainn. Thar dhream ar bith eile, bhí tionchar mór ag ealaíontóirí thuaisceart na Fraince, Dhiúcacht na Burgúine agus na hIodáile ar an Stíl Idirnáisiúnta.

Diptic Wilton

Sampla iontach den stíl idirnáisiúnta is ea an pictiúr beag ar a dtugtar *Diptic Wilton* (fíor 18.1). Tá sé le feiceáil sa Ghailearaí Náisiúnta i Londain.

Tá sé ar cheann de na pictiúir is áille agus is diamhaire a tháinig anuas chugainn ó na meánaoiseanna. Is álainn iad na mionsonraí maiseacha, na teicnícíochtaí ilchineálacha agus na dathanna saibhre a thugann sé leis. Tá sé eisceachtúil, freisin, sa mhéid is go bhfuil an saothar chomh slán iomlán sin agus toisc go bhfuil an gréasadh órga thar a bheith ornáideach air.

Tá bunús Gréigise leis an bhfocal *diptic*, agus is tagairt é don dá phainéal atá ceangailte le chéile ar insí. Baineann an t-ainm *Diptic Wilton* le Teach Wilton, in aice le Salisbury Wiltshire, áit ar coimeádadh é ó 1705 go dtí 1929 nuair a cheannaigh Gailearaí Náisiúnta Londan é. Ní heol dúinn ainm an ealaíontóra ná tír a déanta.

Ar dhá phainéal adhmaid a bhfuil frámaí timpeall orthu a rinneadh an diptic. Gréasán altóra iniompartha a bhí ann. D'fhéadfaí í a oscailt amach lena seasamh ar an altóir i séipéal ar bith agus í a dhúnadh mar a bheadh leabhar ann nuair a bheadh na paidreacha thart. Chosain sé sin na pictiúir taobh istigh agus fágann sé go bhfuil dea-chaoi orthu fós. Ídíodh cuid den phéint ar chomhlaí seachtracha na diptice thar na blianta, áfach.

An Deabhóid Phearsanta

Meastar go ndearnadh *Diptic Wilton* don Rí Risteard II lena úsáid mar dheabhóid phearsanta. Is seoid é an diptic, seoid den chineál a choimeádfaí i dtaisce mar aon le cuid seodra agus róbaí órga an rí.

Corónaíodh Risteard II ina Rí ar Shasana sa bhliain 1377 agus é 10 mbliana d'aois agus díchorónaíodh sa bhliain 1399 é. Ceaptar gur dhúnmharaigh a chol ceathrar féin é, Anraí IV.

Tá Eoin Baiste, naomhphatrún an rí, le feiceáil sa phainéal ar chlé. Tugann sé an rí i láthair na Maighdine agus an Linbh Íosa agus beirt de naoimh ríoga Shasana, Eadbhard an Coinfeasóir agus Éamonn.

Tá an Mhaighdean agus Íosa le feiceáil sa phainéal ar dheis. Tá siad ina seasamh i gcluain atá breac le bláthanna, rud a chuireann Gairdín Pharthais i gcuimhne dúinn. Léiríonn róbaí gléigeala gorma na Maighdine agus na n-aingeal mórthimpeall uirthi nádúr naofa na físe (fíor 18.2).

Portráid den Rí

Is é *Diptic Wilton* an pictiúr is sine atá againn a léiríonn duine stairiúil ina phearsa féin. Ar an gcéad amharc, is portráid dhílis dhíreach í. Tá sí lán de shiombailí, áfach, agus is deacair iad ar fad a mhíniú go cruinn. Mar shampla, ní fios cén fáth a bhfuil brat bán ar a bhfuil cros dhearg ag duine de na haingil – an brat céanna a bhíonn á iompar ag Críost in íomhánna den aiséirí. Ní fios, ach oiread, cad is brí leis an gcoróin spíonta agus na trí thairne atá laistigh de luan an linbh – rud a mheabhraíonn Páis Chríost dúinn (fíor 18.3).

D'ainneoin téama an chreidimh, is é an rí féin príomhábhar *Diptic Wilton*. Is air siúd a dhíríonn gach duine sa phictiúr ina ghotha nó ina amharc. I ngach mionghné den leagan amach ar an dá phainéal, chinntigh an t-ealaíontóir go dtabharfaí tús airde don rí óg ar a ghlúine, seachas ar an Maighdean agus a Leanbh. Tá suaitheantas araltach an rí (carria bán) le feiceáil ar an dealg bhán agus órga atá á caitheamh aige. Caitheann cuid de na haingil timpeall ar an Maighdean Muire an suaitheantas céanna freisin.

Fíor 18.1 DIPTIC WILTON, Dánlann Náisiúnta Londain

Ní raibh an rí ach aon bhliain déag d'aois nuair a tháinig sé i gcoróin agus léirítear anseo é ina bhuachaill óg. Tá sé ar a ghlúine os comhair na Maighdine agus síneann an Leambh a lámha amach chuige ar bhealach spráúil, déarfá, cé go bhfuil an Rí á bheannú aige, dáiríre.

Leabhair dathmhaisithe

Ba é an gnáthnós sna meánaoiseanna, míonna an fhéilire a mhaisiú le híomhanna den obair a bhíodh ar bun le linn na míonna difriúla. Cheanglaítear na féilirí de na leabhair urnaithe, agus thugtaí leabhair na dtráthanna orthu.

Les Très Riches Heures du Duc de Berry

Mac leis an Rí Seon II (Jean le Bon/Seon Maith) ba ea Jean de France, Diúc Berry. Bhí sé gaolta le go leor de na prionsaí agus de na banríona i gceantar na Burgúine, a dhála féin, bhí siad uile ina mbailitheoirí leabhar. Áirítear ceann de na leabhair óna bhailiúchán siúd, *Les Très Riches Heures*, ar an lámhscríbhinn is breátha a thainig slán chugainn ón 15ú haois agus is sampla den scoth é den mhaisiú ar an Stíl Ghotach Idirnáisiúnta.

Mar phátrún ar na healaíona, rinne an diúc a dhícheall chun teacht ar ealaíontóirí úra agus chun iad a spreagadh. Ina measc siúd, bhí na deartháireacha Limbourg ón Ísiltír, thug siad sin leo blas láidir den stíl nua réalaióch a bhí i dtuaisceart na hEorpa.

Leabhar urnaithe

Mar leabhar urnaithe a rinneadh an leabhar, ach mar is léir ón dathmhaisiú saibhir ann, is mó a insíonn sé dúinn faoin diúc féin ná faoi ghlóire Dé.

Is léir go raibh ardmheas ag an diúc ar áilleacht na healaíne, agus gur bhreá leis an réalachas ina phortráidí féin. Tá lucht ón chúirte le feiceáil ann agus iad faoina bhfeisteachas galánta (fíor 18.5). Léirítear maoin an diúic féin go mion agus go beacht, a chuid caisleán álainn san áireamh. Ar an drochuair scriosadh an chuid is mó dá chuid caisleán tar éis a bháis.

Fíor 18.2 DIPTIC WILTON - mionamharc ar an Maighdean

Fíor 18.3 DIPTIC WILTON – mionamharc ar an Leanbh

Spás iarbhír

Rud úrnua i mioneálaín phéinteála na Fraince ba ea an léiriúchán réalaioch a rinneadh ar an spás agus ar dhaoine i mbun oibre. Ba é an chéad uair a tosaíodh ar íomhánna de chaisleáin na síscéalta a tharraingt ar bhealach beacht mionchasta, chomh maith le tírdhreacha fairsinge, éanlaith, ainmhithe, agus fiú feithidí. Is iad na híomhánna den oirearcas agus den ghrástúlacht i míonna an fhéilire na híomhánna is cáiliúla sa leabhar. Tá codarsnacht an-lom ann idir firinne an tsoil chrua a bhí ag na gnáthdhaoine in aimsir na pláighe san Eoraip agus na pictiúir seo nach léirítear iontu ach an chomhbhá is an tsíocháin.

Na Míonna

Bhí nós traidisiúnta ann bronntanais athbhliana a thabhairt i mí Eanáir (fíor 18.6). Sa radharc seo, feictear Jean de Berry é féin ar dheis, cóta gléigeal gorm veilbhite air agus hata fionnaidh ar a cheann. Tá scáthlán tine ar a chúl mar chosaint ar an tine oscailte a chruthaíonn fáinne timpeall a chinn mar

Fíor 18.4 Deireadh Fómhair – LES TRÈS RICHES HEURES DU DUC DE BERRY

FÍOR 18.5 Aibreán – LES TRÈS RICHES HEURES DU DUC DE BERRY

FÍOR 18.6 Eanáir – LES TRÈS RICHES HEURES DU DUC DE BERRY

a bheadh luan ann. Tá cuid de mhaoin an diúic le feiceáil go soiléir ar an mbord. Itheann na madraí beaga bruscar an bhoird agus cruinníonn lucht galánta na cúirte thart timpeall air, iad gléasta ina gcuid éadaí ildaite.

I gcodarsnacht leis sin, tá fuacht an gheimhridh le brath i mí Feabhra (fíor 18.7). Luíonn brat sneachta ar an talamh agus feictear na tuathánaigh ag saothrú leo go dian. Tugtar léargas cruinn ar fheirm na meánaoiseanna dúinn, loca na gcaorach, coirceog na mbeach, barailí, burlaí tuí agus fiú na feannóga liatha ag picadh leo sa tuí ar an talamh. Tá teach an fheirmeora ar oscailt sa dóigh go bhfeicimid bean agus a sciorta tógtha aici chun teas na tine a bhrath. Casann sí a ceann ar leataobh ó na seirbhísigh laistigh. Tá a gcuid éadaí tógtha agus an fosta ar bhealach nach bhfuil díreach chomh mánla céanna. Is léir gur fear atá i nduine amháin acu agus gur bean an té eile.

I mí na Bealtaine (fíor 18.8) caitheann lucht na cúirte fleasca agus duilliúr agus téann siad ag marcaíocht. I mí Lúnasa, bíonn a gcuid fabhcún acu. Feictear na hoibrithe ag sclábháíocht leo sa chúla agus feictear cuid eile acu ag snámh san abhainn.

I mí Mheán Fómhair (fíor 18.9) bailíonn na hoibrithe na caora fíniúna os comhair an chaisleáin mhóir ag Saumur.

Gach mí ó Mhárta go Nollaig, léirítear ceann amháin de na mórchaisleáin agus na heastáit timpeall orthu. Má bhí lá imní ar an diúc riamh faoi chás a chuid tionóntaithe, ní thuigfeá ó na radhairc seo é. Sa ré sin, glacadh go hiomlán leis an ord is an eagar a bhí ar an tsochaí agus creideadh go raibh a stádas cúí ag gach duine.

Fíor 18.7 Feabhra – LES TRÈS RICHES HEURES DU DUC DE BERRY

Fíor 18.8 Bealtaine – LES TRÈS RICHES HEURES DU DUC DE BERRY

FÍOR 18.9 Meán Fómhair – LES TRÈS RICHES HEURES DU DUC DE BERRY

Críoch

Tháinig stíl shofaisticiúil chun cinn san ealaín agus na healaíontóirí ag taisteal ó chúirt go cúirt. Ba den phraiticiúlacht é gur thosaigh siad ar shaothair níos lú a dhéanamh a bhféadfaidís a thabhairt leo agus iad ag taisteal. Is cinnte gurb iomaí saothar a cailleadh le himeacht aimsire, ach is álainn críochnúil iad na píosaí a tháinig slán.

Ceisteanna

1. An Stíl Idirnáisiúnta, cérbh í?
2. Cad is diptic ann?
3. Cad is leabhar na dtráthanna ann?

Staidéar ar phictiúr daite

1. Scrúdaigh *Diptic Wilton* (fíor 18.1) agus cuir síos ar a bhfuil ag tarlú ann agus ar stíl an tsaothair. Sampla den scoth is ea í den Stíl Idirnáisiúnta Ghotach. Cén fáth é sin?
2. Scrúdaigh Eanáir agus Feabhra as *Les Très Riches Heures du Duc de Berry* leis na deartháireacha Limbourg (fíor 18.6, fíor 18.7) agus pléigh na cúiseanna a bhfuil an leabhar sin chomh tábhachtach sin. Agus tú ag freagairt, cuir síos ar na mionghnéithe sa dá radharc agus déan comparáid idir na carachtair a léirítear iontu.
3. Scrúdaigh Bealtaine agus Meán Fómhair as *Les Très Riches Heures du Duc de Berry* (fíor 18.8, fíor 18.9) agus mínigh cén fáth a ndeirtear gur léiriúcháin iad ar an oirearcas agus ar an ngrástúlacht. Tarraing aird ar chuid de mhionghnéithe na bhfeistear agus ar an stíl mhaireachtála a léirítear sna radharcanna. Abair cén chodarsnacht atá le brath idir sin agus an gnáthshaol.